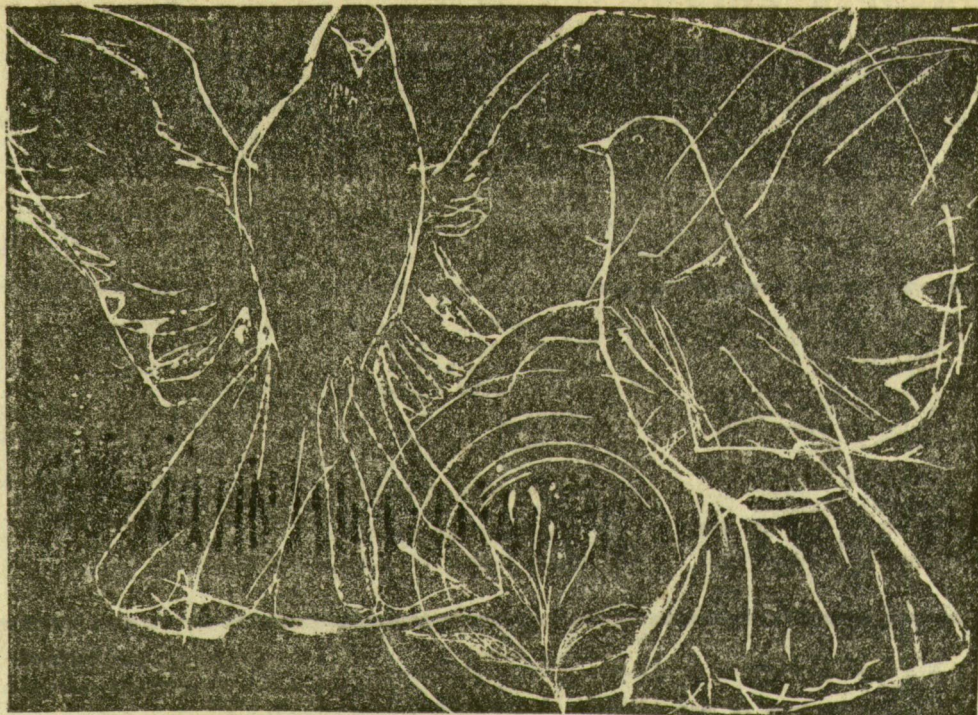

ZALA TIBOR

BÉKE

ÚJ VERSEK

Iankovich Ferenc

Gereblyés László

ÓDA
A FŐVÁROSHOZ

I.

Szél zuhogásában
száz gyerek, árván, szemet szedeget.
Sorsuk csupa könny, csupa vér,
se szülő nincs, se kenyer —
Háború dúlt, mint rég,
háború dúlt s elment messzire
apjuk, csak a gond, csak a bán,
csak az ég havában sívó vidék,
csak annyi maradt akkor minékünk —
Rég volt, de tudjuk, nem feledünk:
mert látva láttuk a bajt,
mert nyögve nyögtek a jajt,
nagy város, lompos tereiden —
Így volt, s a szörnyű látomásra
mintha a villám szúrta szíven.

II.

Így volt... De nem, már más mutat a ma:
nem véres habot görget a Duna;
vashideg árját rengetve alatt
nyújtózkodik a daliás folyam,
a nyers-fényes habokkal csobogó,
a négy égtájat vígan befogó,
rettentő, hengerdő nagy Duna-test —
s rajta — a hídjaival — Budapest. —
A város és a vadvíz folyam,
az nyeregben, ez nyerítve rohan,
fitogtatja a terhét — mint huszárt,
kinek a lába jó kengyelbe szállt:
az egyik Pestet, a másik Budát
tiporja, szikra-sarkú csillanón —
Így együtt, egy világjáró úton,
és száz halálán, történelmen át:
együtt lobogva, őrzik a Hazát.

Elköszöntek. Janka felrobbogott a lépcsőn, s vele az a megnevezhetetlen gondolat is, ami nem hagyta békén az óra alatt sem, miközben Czinke Mihály előadó Móríz Zsigmond paraszt-ábrázolásáról magyarázott. De nemcsak hogy nem hagyta el, egyre inkább birtokába is vette ez a gondolat, annyira hogy már az előadó tanárban is a néni alakmását látta. Eleven tekintetét ennek két szeme tükrében, szavainak muzsikáját a kándidatus kottáznivalóan szép mondataiban, sőt még a járását, gesztusainak kedves felszégességét is rokonította amannak elbizonytalanodásával, ott az Astoria-aluljáró közepén: „Mondja, kedveském, merre igyekeznek abba a nagy egyetemi iskolába?” S minél jobban elfoglalta ez a gondolat, annál inkább elégedetlen lett önmagával, s a „brancsal”, ahová színe józlése ellenére odakapcsolta Dezső.

Czinke A boldog ember-ből idézett: „Annyi sok fejérseléd közül a legjobbat választottam ki. Hátad adhatok az istennek, hogy ebbe a szerencsésbe részesítettél, hogy lelki boldogságot adott...”

Véletlenül találkozott a tekintetük, éppen akkor, amikor nyílt az ajtó, és belépett rajta a sokszoknyás, hátikosaras öregasszony. A legkisebb zavar nélkül „Jónapot kívánok”-ot köszönt, odament a fiához, megcsókolta.

— Csakhogy meglettelek — mondta örvendezve, mintha ketten lettek volna csupán. — El sem képzelnéd, te, Miska, milyen jókat mondott felőled az a főtanárr úr.

HŐSÖK TERE

Szöke akácméz csorog kenyereimre
Még most is
Arcomba ér
A dupla és lilá-fehér
Szelenceg
Még most is
Itt szenderegnek bennem
Azok a napok még most is...:

Mintha csak tenger öntött volna ki

Még most is hallok földmoraflani

Hozzám szegődött akkor valami

Pirosának még bennem nyomai

A szélben zászlók kezdtek bomlani...

Szepesi Attila

TAVASZ A NEVED

A hó alól előtűnik az ősz
megannyi lomja Tavasz a neved
Fillér vakít a lucskos fű között
Fák közt bujdosó-szél sziszeg

Zápolya-falka fégcsep-villogás
Hány remény lapul gyökér-mélyben itt
A rügyeket-bénító megszokás
az éjszakával most szövetkezik:

hogy árnyék bitangoljon s Dózsa csontját
ne villantsa fehéren ez a föld
Hogy örök legyen a zúzmará-ország
s májusa rejtve éljen legbelül

De előtűnik a fillér a lábnyom
Valaki erre ment
s mint a mező kibomlik a homályból
szólítva: tavasz a te neved

A hallgatóság kíváncsian figyelte a közjátékot, s miközben a tanár a folyosóra kísérté az édesanyját, a legkülönbébb vélemények hangzottak el.

— Tipikus kádernyanya — mondta Lukács Győző, a „nagymenő” szűcs fia, aki gépkocsijáért Onassis-nak hívta. — Ha ilyen látok, mindig attól félek, hogy megint balra megy a parti.

— Hünyd be a szemed! — szóló rá Lakatos Vince. — Többet érhet/az, mint ti mindnyájan.

— Azt hiszem, hogy Ázsiában élek az ilyen népi sereglések idején. Többben is rápisszegték. Azután visszajött a tanár, és folytatta az órá, de az előbbi természetességét nem nyerte többé vissza, mintha érezte volna, milyen megosztott a hallgatósága. Hamarosan megszólalt a csengő is, nem kellett kinlődnia tovább.

Janka kilépett a folyosóra, ahová az újra keveredett vita hivatlanul is elkísérte.

— Mi az, elvtikém, megsajdult az osztályharcos szíved? — kérdezte Onassis. — Miért nem vitted el kikúrálni valahová?!

— Fogd be a szád, te, szemét!

Még a csattanást is hallotta, mégse fordult vissza, pedig azt sem tudta, hová igyekszik annyira. Olyan mélyen kavargott benne minden, hogy a Dezső köszönetére is váratlanul érte, a szokott helyen, az V-ös előadóterem iránt.

— Szia, Jan.

— Szervusz...

— „Csombé”-nak Bécsbe ment a mamája, estére lesz kégli!

Sz. Lukács Imre

PIROS TOJÁS, KÉK TOJÁS

Akkor már a bíró lányát szerettem. Szép tavasz járt, meleg március. Szünetekben át-átszaladtunk a lányfolyosóra, mintha éppenséggel arra lenne dolgunk. Szép lány volt a Róza, szöke, kékszemű. Szerettük is valamennyien. Búszkén, nevetve kacérkodott velünk. Engem igazán kedvelt. Egyszer még levelet is írt, a csemető fiúval küldte, de aznap hiányoztam az iskolából.

Örültem, Másnap, mikor befaltuk a zsíroskenyeret, nagyképen jelentettem ki: — Nem kell nekem a bíró lánya.

— Nem?

— Nem hát.

Kifigyeltem. Elébe szaladtam a másik utcán, a kanálisnál találkoztunk. Meglepődöttünk.

— Hát te? — kérdezte.

— Erre jöttem.

— Nem is erre laktok.

— Nem — mondtam.

Áldogáltunk ott jó darabig. A kanális korlátjának dőltem, cipőmmel vonalakat húzgáltam a földön.

— Igaz, hogy küldtél levelet?

— Igaz.

— Hiányoztam. Segítettem anyámnak.

— Tudom.

Nem jártak az utcán. Vékony járda szaladt ott a Kakat mellett, erősen megneztem.

— Itt lakunk a másik utcán.

— Tudom — mondtam.

Kicsi, fehérfalú ház volt. Nádfedeles. Meglestem a sarokról, hová ment be.

Boldog voltam én akkoriban nagyon. Anyám meg így szólt:

— Hűsvétra ruhát veszünk. Csak megbecsüld.

Szót fogadtam. Hordtam vizet a kútról, talicskával elvittem az örlelnivalót, eljártam a boltba, megcsináltam mindent. Esténként kérdezgettem:

— Vesszük már a ruhát?

Nehezen gyűlt össze az ára. A locsolkodás ideje pedig közelgett. Haditanácsokat tartottunk az iskolaudvaron, ki hova köszönt be a kölnivízzel.

Ünnepölbe bújtak a fák. Az udvarokat felverte a labodá, az árokpártokon nagyra nőtt a fű. Szaladtam Róza után.

— Eljövök locsolkodni — szóltam.

— Gyere.

— Itthon leszel?

— Itthon.

— Nem haragudnak majd apádék?

— Nem.

Befordultunk a sarkon. Már nem sokáig kísérhettem. Sietve mondtam:

— A piactéren sergő is lesz.

— Láttad?

— Láttam. Befizetek érted.

— Nem érek rá...

— Mit izélsz? Te mondtad az este, hogy még egy nap! És megint várni kell?... Tudod, hogy milyen tele vagyok!

— Akkor sem érek rá!

Nagyon szégyellte magát, s úgy ment tovább, hogy meg sem állt. A lépcsőfordulóban utólrta az öregasszonyt, meg a fiát, s amikor elköcogott mellettük, a néni utánaszólt.

Várjon csak, leányom! — Ránévetett a fiára. — Ez volt az a kedves, Miskám, aki reggel idevezetett. Ismered?

— Persze, hiszen a tanítványom.

Hát akkor hívjuk meg estére kacsapecsenyére. Hiszen olyan sápadtka, mint a holdvilág. Eljönne?

Janka elpirult.

— Nem szeretnék terhükre lenni.

— Jöjjön nyugodtan — invitálta a tanár is — mondjuk hétre. Jó?

— Köszönöm szépen, ott leszek...

Dezső a porta iránt érte utól...

— Ugye, csak marhultál, Jan?

Szótlanul végigmért.

— Szóval nem?

— Nem...

— És mikor?

— Azt hiszem, soha!

Ahogy kimondta, mindjárt erősebbnek érezte magát...

— Miért dilizel, Jan?

— Vége van, Dezső, vége!

Visszaforodult egy percre, megfürdette az arcát a lefelé lépkedő kosaras néni mosolyában, azután kilépett az utcára. Az Erzsébet-hídon már legszívesebben táncraperdült volna...

— Jó — mosolygott a lány

—, talán elengednek.

A kanálisnál apjával találkoztam. Magas, barna ember volt. Világéletében kubikos, napszámos. Amikor letűnt az uraknak, messzire hordta irháját Breznai főszolgabíró úr, akkor választották falu fejének, főbírónak a Róza apját.

— Kezitsókolom — köszöntem illedelmesen. Fogadta. Kipirosodott az arcom hirtelen.

Anyám rámparancsolt, készülődjek. Megvesszük a ruhát. Mentünk. A piactéren üzletek sorakoztak. Benyitottunk a legnagyobbba. Fekete olajjal eresztették be a padlót, meglátszott a cipőm nyoma.

— Ruha kellene a gyereknek — mondta anyám.

— Milyen árú?

— Az olcsóbbikból.

Elénk terítettek hármat is. Anyám megfogta, meggyűrögette az anyagot, az ajtó közelébe vitte. Aztán szemügyre vette a másikat.

— Gyere csak. Vedd fel — mutatott a kabátra.

A kereskedő dicsérni kezdte, éppen rámszabták, meg ilyen zöltségeket mondott.

— Jó — bólintott anyám.

Nekem nem tetszett. Megláttam a hozzávaló nadrágot is, a pultra terítve. Rövidszárú nadrág volt. Ilyenben menjek locsolkodni?

— Szorít — dacoskodtam.

— Hol?

— A hónom alján — ki-nyújtottam a kezemet — és előre dőltem egy kicsit.

— Nagyobb nincs? — kérdezte anyám.

— Ki se látszik belőle.

Kilátszottam. Megforgattak az ajtónál, begombolták rajtam a kabátot, s alkudoztak. Aztán a boltos hozta a nadrágot is. Rövidszárú.

— Ez meg lötyög — kiáltottam.

— Se baj. Belenősz.

— Hosszszárú nadrág nincs? Nekem csak az kell.

— Drágább. Az jóval drágább.

— Elvisszük — mondta anyám haragosan.

Nem örültem én a ruhának. Csüngött a fejem és a beton kockákat számoltam hazáig. Most már el se mehetek locsolkodni.

Ottthon aztán eltörtött a a mécses. Hátramentem az ölhoz, s megsirattam a nadrágot. Később nagyapám ült mellém. Pőfékelt az ócska cseréppapából, s nagyokat köpött a földre.

— Jó meleg van.

Feljebb húzta nadrágját a lába szarán. Fekete szőrök virítottak rajta.

— Neked a legjobb. Rövidet hordasz.

— Így menjek locsolkodni? Mint a kisiskolások?

— Járnánk mi úgy szívesen, de nem szabad.

— Miért nem?

— Szörös a lábam. El kell hogy takarjuk.

— Kölnim sincs.

— Rózsavíz?

— Az sincs.

— Az már baj — mondta az öreg. — Milyen legyen az, aki nem megy locsolkodni?

Másnap korán ébredtem. Még alig jártak az utcán, ünnepölbe öltözve lestem a kerítésünk mögül. A szekéren tetejéről előkotortam a tavalyi kölnisüveget, szappanos vizet eresztettem bele. Jóságú lett. Számolni kezdtem a házakat, ahová elmehetnek locsolkodni. Felírtam az írkalapra.

Gyűlt a forint, meg a tojás. Nem fért már a zsemben. Hazaszaladtam, kibraktam a kisablakba.

— Ez az enyém — mondtam anyámnak és a húgomnak. — Ne adjátok oda a locsolkodóknak.

Mentem tovább. A kanálisnál megálltam. Megigazitottam a ruhámat, megsimítottam a hajamat. A bíró házába mégse léphetek akár. hógv. Leültemek majd, téstával kínálnak. borral. s még az is meglehet. egyedül maradok Rózával. Ahogy a leányok. Délután meg befizetem a sergőre, a körhintára. veszek papírrózsát is. Talán még a templomkertbe is eljőn velem. Nagy fiú vagyok már.

Bátortalanul kopogtam az ajtón. Benyitottam. Ott állt

a lány az asztal mellett. A zöld terítővel letakart asztalon tojások és tészta sorakoztak. Róza szép volt.

— De tudnám én szeretni — jutott eszembe.

A sarokba helyezték el az ágyat. Benne feküdt az anyja, beteg. Elmondtam valami versikét és meglocsoltam a hajukat.

— Jóságú kölnid van — mondta a lány.

— Nagypapámtól kaptam — pirultam el.

Ott álltam mindjárt a kementce mellett. Senki se szólt. Áldogáltam néhány percig, amikor megkérdezte az asszony:

— Te ki fia vagy?

Megmondtam. Hallgattunk. Róza hol az anyjára pillantott, hol rám. Piros lett az arcom.

— Akkor én megyek — mondtam szomorúan.

— Vegyél tojást — szólt a bíróné.

Róza elébem emelte a tányért a festett tojásokkal. Elpirult ő is. Kivettem egyet.

— Adjál neki pénzt is.

— Nem azért jöttem én.

— Ne szerénykedj. Vegyél rajta cukrot.

Kitámolyogtam a szobából. Égett az arcom, legszívesebben sírtam volna. Kezemben szorítottam a piros tojást és a negyven fillért. Róza ki se kísért.

A kanálisnál még megálltam. Visszanéztem.

— Nem szeret ő engem igazán — gondoltam.

Nehéz lett a zsebem, lehúzza a tojás. Pedig milyen szép szeme van, a haja meg szöke. Elővettem a pénzt, meg a tojást. A kezem piros lett tőle. Hirtelen messzire visszadobtam az utcán.

— Egyétek meg.

Szomorúan mentem haza. Leültem a kisszékre, csüngött a fejem erősen.

— Már befejezték a locsolkodást? — csodálkoztam anyám.

— Be.

— A szomszédoknál voltál?

— Pedig várnak. Nagyon várnak. Gyönyörű kék tojást festettek neked.

— Nem.

— Egyék meg. Érti?

Odaugrottam a kisablakhoz. Felkaptam két tojást és földhöz csaptam. Anyám csak nézett. Aztán megfogta a karom, elhúzott onnan.

— Mi a baj, kisfiam? — simította meg a fejem.

— Semmi — pityeregtem.

— Mondtam, hogy hosszú nadrágot vegyen.

Sírtam egy darabig. Később megszármoltam a keresetemet, a festett tojásokat meg eladtam anyámnak. Akkor már délután volt.

A piactérre mentem. Zene szólt, forgott a sergő, meg a körhintá. Sokan ácsorogtak a céllövölde előtt. Egy forintért vagy egy tojásért három lehetett lőni. Megpróbáltam. Nem nyertem. Pedig a polcokon sorakozott a rengeteg ajándék, porcelán malacok, alvós babák, papír forogók, similabák, papír trombiták, és a hervadt rózsák.

Felültem a sergőre és a körhintára. Még mindig maradt pénzem. De Róza nem jött.

Nyerek neki egy szép ajándékot — határoztam el. Céloztam a kopott paprikajancsit, az erdei vaddisznót, míg végül is hozzám került az ócska papírvirág. Örültem. Ajándéknak szép ez.

De Róza nem jött a piactérre. Estig vártam. Megállt a sergő, meg a körhintá, a puskákat is elrakták Takácsék. Csendes lett a falu. Besötétedett.

Futottam hazáig.

— Megint elcsavarogtál?

— szolt rám mérgesen anyám. — Mi lesz tebelőled?

— Bíró — mondtam —, az mindenkinek parancsol.

Lefeküdtünk. Két ágy volt a szobánkban. Azon aludt az egész család. Közelebb húzódtam anyámhoz.

— Magának hoztam — adtam oda a papírrózsát.

— Köszönöm — simította végig az arcom. — Mégiscsak jó fiú vagy. A végén tényleg bíró lesz belőled.

— Az nem lennék soha — suttogtam.

Elaludtunk. Reggelre csuromvíz lett a párnám. Meglehet, hogy sírtam akkor éjszaka. Eszre se vettük, pedig akkor már elmúlt a hűsvét.